

КАРТА
СВІТУ

Патрік Модіано

НІЧНА ТРАВА

Харків
«Фоліо»
2017

І все ж це був не сон. Я часом мимоволі промовляю ці слова, просто на вулиці, ніби мені почувся чийсь голос. Дуже тихий. Пригадуються якісь імена, обличчя, подробиці. Про це вже ні з ким поговорити. Десять, може, ще лишилося двоє-трьох живих свідків. Але вони напевно вже все забули. Зрештою, приходиться сумнів, що свідки взагалі були.

Ні, це був не сон. Бо в мене лишився густо списаний чорний нотатник. У такому тумані потрібна точність і я дивлюся у словник. Нотатка: короткий запис, який роблять, аби щось пригадати. На сторінках записника вишикувалися імена, номери телефонів, дати зустрічей і короткі записи, які, можливо, мають щось спільне з літературою. Але якого жанру? Приватний щоденник? Фрагменти спогадів? А ще сотні коротких оголошень, виписаних із газет. Загубився собака. Здаю мебльовану квартиру. Шукаю роботу. Пропоную роботу. Передбачаю майбутнє.

Серед багатьох нотаток деякі викликають сильніше відлуння. Особливо коли панує тиша. Уже давно не дзвонить телефон. І ніхто не стукає у двері. Вони, мабуть, вирішили,

що я помер. І ви прислухаетесь на самоті, ніби хочете вловити якісь сигнали Морзе, які вам шле звіддалека невідомий кореспондент. Звичайно, майже всі вони тонуть у шересі, і як не дослухайся, згасають назавжди. Але якісь імена виразно проступають на білій сторінці...

Денні, Поль Шастаньє, Агхамурі, Дювельз, Жерар Марсіано, якийсь «Жорж», готель «Унік», Монпарнаська вулиця... Пригадую, у цьому кварталі я завжди був насторожі. Якось я випадково заблукав туди. У мене виникли химерні відчуття. Не тому, що минуло багато часу, а тому, що неначе інший я, чи мій близнюк, так і лишився там, молодим, і далі переживає, у найдрібніших подробицях і довічно, все, що я колись тут пережив протягом дуже короткого часу.

Звідки приходив щем, який я тоді відчував? З цих вулиць, між Монпарнаським вокзалом і Монпарнаським кладовищем? Вони раптом здаються мені привітними. Фасади вже іншого кольору. Набагато світліші. Звичайні фасади. Нейтральна зона. Невже двійник, якого я тут лишив, і далі й без кінця повторює те, що я тоді робив, і ходить цими ж вулицями? Ні, від нас тут більш нічого не лишилося. Час усе стер. Квартал здавався новим, відсвіженим, ніби відбудованим заново на місці руїн. І хоча більшість будинків лишилися тими самими, вони вже виглядали мов чучело пса, який у вас колись був і якого ви любили.

Того недільного полудня, під час прогулянки, я намагався пригадати, що було занотовано в записнику, і шкодував, що не взяв його з собою. Час зустрічей з Денні. Номер телефону готелю «Унік». Прізвища тих, з ким я там бачився. Шастаньє, Дювельз, Жерар Марсіано. Номер те-

лефону Агхамурі у марокканському корпусі студентського містечка. Короткі описи різних частин цього району, які я хотів назвати «Задвірки Монпарнасу», але роках по тридцяти довідався, що цю назву вже використав якийсь Озер Варшавські.

У те недільне надвечір'я, у жовтні, я мимоволі заблукав у район, куди б не наважився прийти іншого дня. Ні. Це було зовсім не паломництво. Але в неділю, особливо по обіді, і якщо ви один, у плині часу відкриваються розриви. У них можна проскочити. Напхане соломною опудало пса, якого ви колись любили. Саме коли я проминав великий будинок з брудним біло-бежевим фасадом, номер 11 на вулиці Одеси, — я йшов протилежним тротуаром, з правого боку, — я відчув якийсь поштовх, оте легке запаморочення, яке вас бере якраз, коли у плині часу з'являється розрив. Я роздивлявся, завмерши, будинок із двориком посередині. У ньому Поль Шастанье завжди ставив машину, коли знімав кімнату в готелі «Унік». Якогось вечора я спитав у нього, чому він не ставить машину перед готелем. Він ніяково усміхнувся і відповів, знизуючи плечима: «Про всяк випадок...».

Червона «лянча». Таке авто привертає увагу. Але якщо він хотів бути непомітним, який химерний вибір — така марка, такого кольору... Пізніше він пояснив, що один знайомий жив у цьому будинку на вулиці Одеси і часто позичав йому свою машину. Так, тому він і ставив її саме в тому дворі.

«Про всяк випадок», — казав він. Я швидко помітив, що цей Шастанье, уже за сорок, завжди в акуратних сірих костюмах і темно-синьому пальті, не мав ніякої конкретної

роботи. Я чув у готелі «Унік», як він увесь час кудись дзвонить, але через стіну не було змоги розрізнити слова. Тільки голос, низький і часом рішучий. Довгі паузи. З цим Шастаньє я познайомився у готелі «Унік» у той же час, що і з іншими, які там весь час товклися, — з Жераром Марсіано, Дювельзом, ім'я якого не збереглося в пам'яті... Їхні силуети з часом розпливлися, а голоси розтанули в повітрі. Поль Шастаньє проступає чіткіше завдяки кольорам — чорне волосся, темно-синє пальто, червоне авто. Я здогадувався, що він кілька років відбув у тюрмі, як Дювельз, як Марсіано. Він був найстаріший і, мабуть, відтоді вже помер. Він прокидався пізно і призначав комусь якісь зустрічі подалі, південніше, в глибинці, аж за колишньою товарною станцією, на вулицях з такими знайомими мені назвами — Фальґ'єр, Аллере і навіть ще далі, на вулиці Фавориток... Безлюдні кафе, куди він пару разів запрошував і мене, і де, як він думав, його ніхто не викриє. Я не наважився запитати у нього, чи він не в розшуку, хоча таке мені часом спадало на думку. Але чому тоді він ставив своє червоне авто перед кафе? Чи не обачніше було б піти туди пішки, непомітно? У ту пору я часто проходив тим кварталом, який уже починали зносити, обабіч пустирів, з маленькими будинками з закладеними цеглою вікнами, з купами каміння на вулицях, ніби там бомбили. І червона машина біля кафе з запахом шкіряних сидінь, мов яскрава пляма, яка оживлює спогади... Спогади? Ні. Тоді, у неділю, у пообідній час, я зрозумів, що час завмер, і коли проскочити в його розрив, я знов усе знайду, без змін. І перш за все оте червоне авто. Я вирішив дійти до вулиці Вандам. Там було кафе, куди мене якось привів Поль Шастаньє і де розмова набула більш осо-